

การพัฒนาแบบการประเมินการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

THE EVALUATION INDEX DEVELOPING OF MANAGEMENT SYSTEM

FOR LADPRAO CANAL COOPERATIVES COMMUNITY FUND.

จันทิกา สุภาพงษ์¹, โสริยา งามสนิ²

หัสพร ทองแดง³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน และ การพัฒนาแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน เป็นการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถาน กับผลการปฏิบัติงานจริงของสหกรณ์เคหสถานของชุมชนริมคลองลาดพร้าว คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยแบบชุมชนมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) และเทคนิคกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning Technical)

การวิจัยการพัฒนาแบบการประเมินการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร และการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับ

กลุ่มตัวอย่างทำให้ได้ผลการวิจัยในการสร้างแบบประเมินการบริหารงานสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลอง มีกรอบการพิจารณาแบ่งเป็น 2 ตอนหลัก ได้แก่ 1 พิจารณาตามหลักการบริหารจัดการ 4 M ประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Man) การบริหารจัดการงบประมาณ (Money) การบริหารจัดการทั่วไป (Management) และการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ (Material) ตอนที่ 2 พิจารณาตามหลักกรรมมาภิบาล 10 องค์ประกอบ คือ หลักประสิทธิผล หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักความรับผิดชอบ หลักการกระจายอำนาจ/การมอบอำนาจ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักจิตตารมณ์ และคุณธรรม ซึ่งมุ่งเน้นเครื่องมือชีวิตเป็นรูปธรรม สามารถวัดเป็นเชิงปริมาณ และมีข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นได้ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้สหกรณ์ชุมชนเคหสถานมีระบบเป็นที่ยอมรับในระดับสากล และเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

² อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ อาจารย์ประจำสาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

เกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: สหกรณ์เคหสถาน การวิจัยแบบมีส่วนร่วม ชุมชนริมคลองลาดพร้าว

Abstract

By demonstrating mix-method around Qualitative Research Methods, Participatory Action Research, Participatory Learning Technical, and Quantitative Research Methods, this study aims to study management indicator and develop the evaluation index of management system for Ladprao canal cooperatives community. The index is created to be practical for Ladprao canal cooperatives community management system.

The data collecting process includes document research and in-depth interview with the participant address theoretical framework for developing a prototype of the evaluation index system in 2 parts. Firstly, the 4M management system which refers to Man, Money, Management and Material. Second part relates further to 10 stages of Good Governance such as Effectiveness, Performance, Participation, Equality and Morality. The developed evaluation index focuses on concrete measurement and empirical result so that the index can be accepted among

international and local standard alike.

Keywords: cooperatives community fund, Participatory Action Research Ladprao Canal community

ที่มาและความสำคัญของการวิจัย

ปัจจุบันตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ที่ถูกยกขึ้นมาใช้ในการวิเคราะห์ ประเมินและชี้วัดความสามารถในการบริหารจัดการของสหกรณ์ในประเทศไทย นั้น มีอยู่หลากหลายแนวทางและแนวคิด ทั้งนี้ นอกเหนือจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ ยังมีผู้ร่วมพัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินผลการดำเนินงานของสหกรณ์ จากหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ เกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ (คำแนะนำการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์, 2553) เกณฑ์การคัดเลือกสหกรณ์ดีเด่น (คู่มือการคัดเลือกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดีเด่น, 2553) การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ (คู่มือการสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์, 2552) และ เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ (โครงการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์, 2552) ซึ่งแต่ละตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ในการประเมินที่ถูกนำมาเป็นตัวอย่างเหล่านี้ ต่างก็มีจุดเด่นและจุดด้อยที่แตกต่างกันไปตามแต่วัตถุประสงค์หลักของการพัฒนารูปแบบในการประเมินเพื่อพิจารณามาตรฐานของสหกรณ์ในรูปแบบต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ เน้นหนักในด้านของการนำองค์กรสหกรณ์ การกำหนดนโยบาย การวางแผนกลยุทธ์ ผู้ใช้บริการ การจัดการความรู้ การใช้ทรัพยากร รวมถึงการจัดกระบวนการภายในสหกรณ์ หรือ เน้นหนักเกณฑ์

อัตราส่วนมาตรฐานด้านการบริหารการเงินด้านบัญชี ความเสี่ยง ด้านคุณภาพสินทรัพย์ ด้านขีดความสามารถในการบริหาร ด้านการกำกับดูแล ด้านสภาพคล่อง และด้านผลกระทบการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางธุรกิจ หรือ เน้นหนักการควบคุมภายใน ให้เกิดความโปร่งใส หรือมีคุณภาพของการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล

ในการจัดทำโครงการวิจัยเพื่อพัฒนาระบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว ซึ่งคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครได้เข้ามามีส่วนร่วมกับชุมชน ในการจัดการด้านความรู้ ทั้งการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน การพัฒนาทักษะด้านการเงินและบัญชีโดยใช้นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม สำหรับสหกรณ์เคหสถานนั้น ล้วนแล้วแต่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาคุณภาพของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าวให้มีความเข้มแข็งและโปร่งใส เพื่อสนับสนุนการทำงานดังกล่าวจำเป็นที่จะต้องมีต้นแบบของตัวบ่งชี้ ในการวัดและประเมินผลลัพธ์ของการจัดการสหกรณ์ที่เหมาะสมกับการพิจารณาคุณภาพของสหกรณ์เคหสถานซึ่งยังเป็นรูปแบบของสหกรณ์ที่ยังไม่มีการกำหนดตัวชี้วัดและการประเมินที่ตายตัว ถือเป็นอีกหนึ่งความท้าทายในการดำเนินการโครงการวิจัยโดยรวม

การศึกษาวิจัยในโครงการนี้ จึงเป็นการศึกษาวิเคราะห์ตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินการดำเนินงานของสหกรณ์ในประเทศไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อหาความเหมือนและต่าง รวมถึงความสอดคล้องระหว่างตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ที่นำมาประเมินผลการดำเนินการสหกรณ์ที่มีอยู่ใน

ปัจจุบันเหล่านี้ เพื่อนำมาใช้สร้างตัวชี้วัดและเกณฑ์ในการประเมินผลการดำเนินงานที่เหมาะสมกับการพิจารณาคุณภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถาน ซึ่งเป็นรูปแบบของสหกรณ์ที่โครงการวิจัยให้ความสำคัญ ทั้งนี้เพื่อให้การทำงานของโครงการโดยรวมทั้งหมด เกิดความสอดคล้อง และสามารถนำไปปฏิบัติใช้จริงได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน

ปัญหานำการวิจัย

1. ตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานมีอะไรบ้าง
2. รูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานควรเป็นอย่างไร

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

ขอบเขตพื้นที่การศึกษาวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากเอกสาร ผู้เชี่ยวชาญและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานและการเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานกับผลการปฏิบัติงานจริงเพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินบริหารจัดการ จากหน่วยงานหลัก 3 หน่วยงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์

และสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 21 สหกรณ์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ขอบเขตด้านเนื้อหาการศึกษาวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานมีเนื้อหา ดังนี้ 1) หลักเกณฑ์การวัดพื้นฐานความเป็นสหกรณ์ 2) หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ 3) เกณฑ์การคัดเลือกสหกรณ์ดีเด่น 4) เกณฑ์การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ 5) เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ 6) เกณฑ์มาตรฐานการจัดการด้านการเงินและการบัญชีสหกรณ์เคหสถาน (กรมส่งเสริมสหกรณ์., 2557) วิเคราะห์หาความสอดคล้องระหว่างการตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานที่พัฒนาขึ้นกับผลการปฏิบัติงานจริงของสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว และประเมินรูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานจากผู้เชี่ยวชาญ

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน และพัฒนารูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางด้านการบริหารจัดการสหกรณ์จาก 3 หน่วยงานหลัก กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว กรุงเทพมหานคร จำนวน 21 สหกรณ์ โดยเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง จากสหกรณ์

ชุมชนริมคลองลาดพร้าวที่ยินดีเข้าร่วมโครงการวิจัย

ขอบเขตด้านเวลา

กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน 6 เดือน

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการสหกรณ์

แนวคิดการสหกรณ์เกิดจากแนวคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ว่าด้วยการประหยัดต่อขนาด (Economies of Scale) ซึ่งหมายถึงการที่กลุ่มบุคคลใดบุคคลหนึ่งรวมตัวกันเพื่อดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของกลุ่มของตน เพื่อช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน (อาบ นกะจิต, 2547: 56)

หลักการสหกรณ์

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2544) ได้กำหนดหลักการสหกรณ์ เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสหกรณ์ต่าง ๆ ในการนำไปปฏิบัติ และส่งเสริมสหกรณ์ของตนให้เป็นไปตามแนวทางเดียวกัน กับองค์การสัมพันธภาพสหกรณ์ระหว่างประเทศดังนี้

หลักการที่ 1 การเป็นสมาชิก ทำโดยความสมัครใจ และเปิดกว้าง

หลักการที่ 2 ใช้แนวทางประชาธิปไตยในการการควบคุมกันโดยสมาชิก

หลักการที่ 3 การมีส่วนร่วมทางเศรษฐกิจโดยสมาชิก

หลักการที่ 4 มีการปกครองตนเอง มีอิสระ

หลักการที่ 5 การให้การศึกษา การฝึกอบรม และข่าวสารสหกรณ์

หลักการที่ 6 ความร่วมมือระหว่างสหกรณ์

หลักการที่ 7 ความห่วงใยต่อชุมชน

แนวคิดเกี่ยวกับสหกรณ์เคหสถาน

กรมส่งเสริมสหกรณ์ (2561) ได้กำหนดให้สหกรณ์เคหสถานเป็นสหกรณ์ประเภทสหกรณ์บริการ ซึ่งจัดขึ้นตามความประสงค์ของรัฐบาลที่ต้องการช่วยเหลือสมาชิกชุมชนที่ต้องการที่อยู่อาศัย โดยการร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งรัฐบาล สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ และหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนหลายฝ่าย

วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง

วัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งสหกรณ์เคหสถาน คือการบริหารจัดการการเงินเพื่อให้โอกาสกับผู้มีรายได้น้อย ซึ่งอาศัยอยู่ในชุมชนแออัด ได้มีโอกาสที่จะมีบ้านเป็นของตนเอง นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการตอบสนองความต้องการของสมาชิก เพื่อความคงอยู่ของชุมชน สหกรณ์จึงเป็นเหมือนศูนย์กลางของชุมชนที่ทำให้การดำเนินงานด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และ สาธารณสุข ของชุมชนดำเนินงานไปได้อย่างยั่งยืน

การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์

หลักธรรมาภิบาล หรือการบริหารจัดการที่ดี หรือ ธรรมรัฐนั้น เป็นกระบวนการแห่งความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐ เอกชน สังคม และ ประชาชน ใน การที่จะทำให้การบริหารการต่าง ๆ เป็นไปด้วยความโปร่งใส มีประสิทธิภาพ มีคุณธรรม ยุติธรรม และตรวจสอบได้ (ธีรยุทธ บุญมี, 2541:1)

บวรศักดิ์ อุวรรณโณ (2542:10) ได้ให้ความหมายของการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิ

บาลว่า เป็นระบบ โครงสร้าง กระบวนการและความสัมพันธ์ของภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาสังคม ประชาสังคม ในการบริหารจัดการเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมของรัฐซึ่งเป็นการบริหารจัดการที่ดี

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2553 กรมส่งเสริมสหกรณ์มีนโยบายสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ ทั้งใน ภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรโดยเป้าหมายเป็นสหกรณ์ที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์จัดชั้น คุณภาพในปีที่ผ่านมาเป็นระดับดีถึงดีมาก โดยมีหลักเกณฑ์การประเมินแบ่งเป็น 6 หมวด ดังนี้ (คู่มือการสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์, 2552)

หมวดที่ 1 หลักนิติธรรม (The Rule of Law) เป็นการกล่าวถึง การที่สหกรณ์กำหนด ข้อบังคับระเบียบของสหกรณ์เป็นไปตามกฎหมายสหกรณ์ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ ความยุติธรรมของสมาชิก

หมวดที่ 2 หลักคุณธรรม (Morality) เป็นการกล่าวถึง ความถูกต้อง ดีงาม การส่งเสริมให้สมาชิกพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้สมาชิกสหกรณ์มีความซื่อสัตย์จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ วินัย

หมวดที่ 3 หลักความโปร่งใส (Transparency) เป็นการกล่าวถึง สหกรณ์ที่มีความโปร่งใส ในการดำเนินงาน สามารถตรวจสอบความถูกต้องได้ มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารอย่างตรงไปตรงมา

หมวดที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการกล่าวถึง การกระจายโอกาสให้สมาชิก สหกรณ์มีส่วนร่วมทางการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจเรื่องต่างๆ รวมทั้งการจัดสรร

ทรัพยากรของ สหกรณ์ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต
ความเป็นอยู่ของสมาชิก

หมวดที่ 5 หลักความรับผิดชอบ
(Responsibility) เป็นการกล่าวถึง การที่สหกรณ์
ตระหนักใน สิทธิหน้าที่ ความสำนึก ความ
รับผิดชอบต่อสังคม รับผิดชอบต่อสมาชิก การใส่ใจ
ปัญหาสาธารณะ บ้านเมือง

หมวดที่ 6 หลักความคุ้มค่า (Cost-
effectiveness or Economy) เป็นการกล่าวถึง
สหกรณ์มีการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มี
จำกัด เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดแก่สหกรณ์

แนวคิดเกี่ยวกับตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การ ประเมินผลการดำเนินงาน

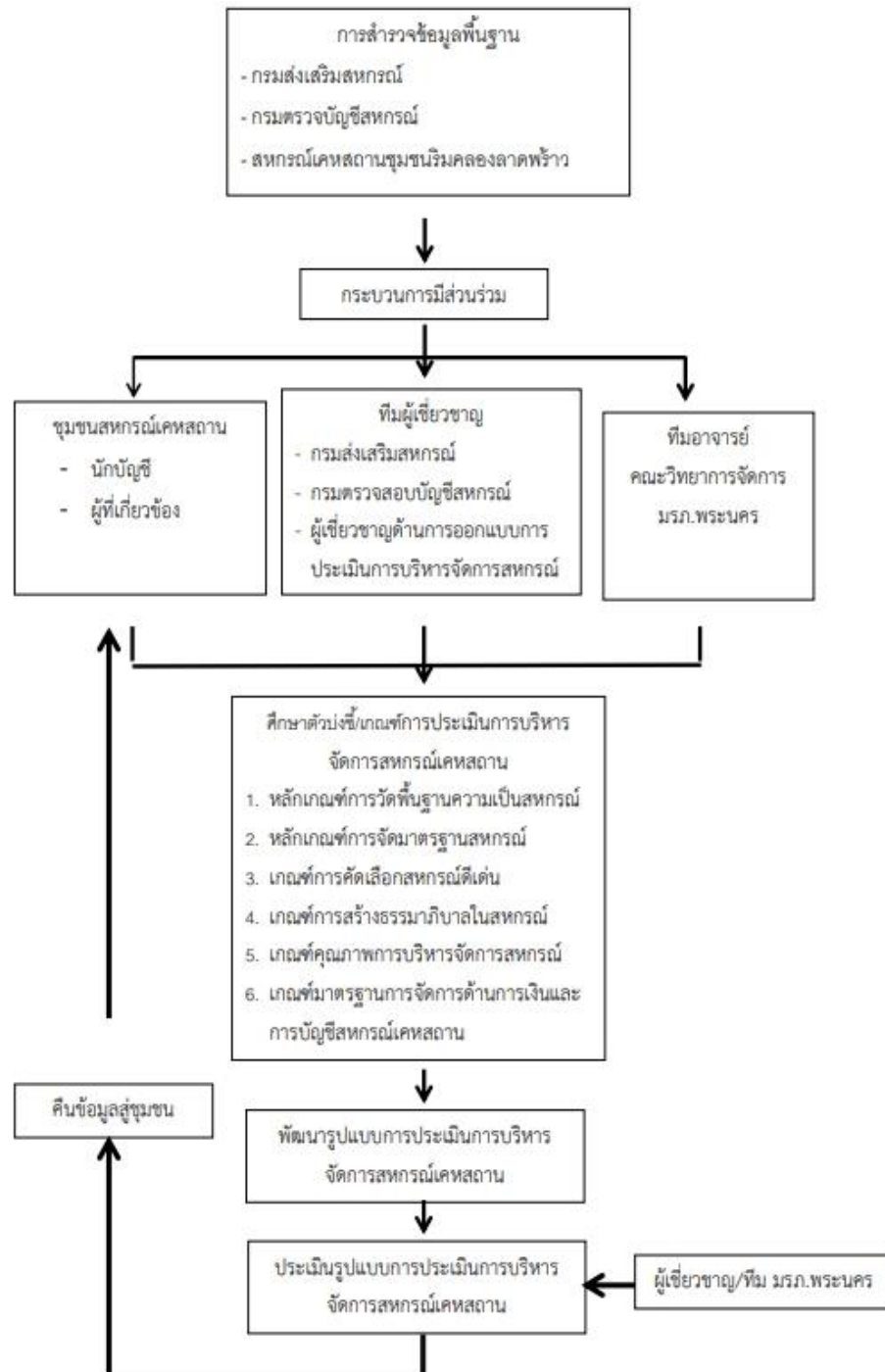
ตัวชี้วัด หรือ Indicator เป็นเครื่องมือในการ
ดำเนินงานและการจัดการบริหารงานซึ่งใน ภาค
ส่วนจะต้องมีการกำหนดตัวชี้วัด หลักเกณฑ์การ
ดำเนินงานเพื่อให้การปฏิบัติงาน เกิดประสิทธิภาพ
มากที่สุด แต่หากขาดหรือมีตัวชี้วัดที่ไม่เหมาะสม
อาจจะนำไปสู่ความล้มเหลว ของการดำเนินงานใน
องค์กรนั้น ๆ ได้ ดังนั้นในการดำเนินงานกิจกรรม
โครงการต่าง ๆ จำเป็น ต้องมีการกำหนดตัวชี้วัดที่
ชัดเจน เข้าใจง่าย เพื่อควบคุม และติดตาม
ประเมินผลการปฏิบัติงาน แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะ
ทำให้สามารถทำให้แก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นได้ตรงจุด
ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลใน ปรับปรุง วางแผนเป็นแนว
ทางการปฏิบัติงานให้สอดคล้องยิ่งขึ้นต่อไป

พรพันธุ์ บุญยรัตนพันธุ์ (2542) และประภัสสร
เสียมกุลถาวร (2544) ได้กล่าวถึงความหมายของ
เครื่องมือชี้วัด หมายถึง ตัวแปร หรือกลุ่มของตัว
แปรต่างๆ ที่สร้างขึ้น เพื่อที่จะวัดสภาวะอย่างหนึ่ง
ออกมา และเพื่อ เปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐาน
อย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ทราบถึงระดับ ขนาด
ความรุนแรงของปัญหา หรือสถานภาพที่ต้องการ
ใช้เครื่องมือในการวัด

ทฤษฎี 4M's

การบริหารจัดการทุกประเภทจำเป็นต้อง
อาศัยปัจจัยหรือทรัพยากรทางการบริหารจัดการที่
สำคัญ รูปแบบหนึ่งที่มีนิยามกันมากในการ
พัฒนาการบริหารจัดการได้แก่ บุคลากร(Man)
งบประมาณ (Money) วัสดุอุปกรณ์ (Material)
และการจัดการ (Management) หรือที่เรียกย่อๆ
ว่า 4M's ซึ่งเป็นการนำเอาสี่ส่วนของปัจจัยพื้นฐาน
ที่ใช้ในองค์การมาพัฒนาและปรับให้เหมาะสมกับ
ความต้องการและแผนงานขององค์การจริง ซึ่งการ
จะประสบความสำเร็จนั้น ต้องอาศัยบุคลากรที่มี
คุณภาพมีปริมาณเพียงพอ ต้องได้รับงบประมาณ
สนับสนุนการดำเนินการเพียงพอ ต้องมีวัสดุ
อุปกรณ์ที่เหมาะสมกับความต้องการของแผนงานและ
โครงการและต้องมีระบบการจัดการที่ดีมี
ประสิทธิภาพ (ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. 2545 :
18)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

กระบวนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย (แบบมีส่วนร่วม)

ทีมวิจัยได้ทำการศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานโดยพิจารณาความเหมือนและต่างระหว่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ อาทิ 1) หลักเกณฑ์การวัดพื้นฐานความเป็นสหกรณ์ 2) หลักเกณฑ์การจัดมาตรฐานสหกรณ์ 3) เกณฑ์การคัดเลือกสหกรณ์ดีเด่น 4) เกณฑ์การสร้างธรรมาภิบาลในสหกรณ์ 5) เกณฑ์คุณภาพการบริหารจัดการสหกรณ์ 6) เกณฑ์มาตรฐานการจัดการด้านการเงินและการบัญชีสหกรณ์เคหสถาน 7) แนวการบริหารจัดการแบบ 4M's

หลังจากทำการศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานโดยพิจารณาความเหมือนและต่างระหว่างตัวบ่งชี้และเกณฑ์การประเมินต่าง ๆ พบว่า หลักเกณฑ์และตัวบ่งชี้ของแต่ละหน่วยงานก็ยังไม่สอดคล้องกัน จึงต้องทำการพิจารณาถึงความเหมาะสมในการนำมาใช้กับการประเมินการจัดการสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองเปรมประชากรเป็นหลักว่า เกณฑ์ในข้อใด หรือตัวบ่งชี้ใดจะทำให้การประเมินสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าวเป็นไปได้อย่างเหมาะสมที่สุด

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน การพัฒนารูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน และการประเมินรูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เป็นการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของ

สหกรณ์เคหสถานกับผลการปฏิบัติงานจริงของสหกรณ์เคหสถานของชุมชนริมคลองลาดพร้าว คณะผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีการวิจัยแบบชุมชนมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research Methods) การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) และเทคนิคกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม (Participatory Learning Technical) ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านการบริหาร การจัดการการเงินและการบัญชี สหกรณ์เคหสถาน
2. การลงพื้นที่แบบมีส่วนร่วมกับหน่วยงานกรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมบัญชีสหกรณ์ และสหกรณ์ชุมชนริมคลองลาดพร้าว
3. สร้างร่างตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานแบบมีส่วนร่วมกับสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว
4. ตรวจสอบตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานโดยผู้เชี่ยวชาญ
5. การวิพากษ์ตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานร่วมกันของชุมชน ผู้เชี่ยวชาญ และทีมวิจัย
6. พัฒนารูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน โดยนำตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานไปทดลองใช้ในการประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์เคหสถานกับสหกรณ์ชุมชนริมคลองลาดพร้าว พร้อมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อพัฒนาปรับปรุงเพื่อตัวบ่งชี้/เกณฑ์การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานให้มีความเหมาะสม

7. ถอดบทเรียนและพัฒนารูปแบบการ
ประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน ให้มี
ความเหมาะสมสมบูรณ์

8. หาความสอดคล้องระหว่างตัวบ่งชี้/เกณฑ์
การประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน
กับผลการปฏิบัติงานจริงของสหกรณ์เคหสถานของ
ชุมชนริมคลองลาดพร้าวที่เข้าร่วมการวิจัย

9. ประเมินรูปแบบการประเมินตัวบ่งชี้/
เกณฑ์และรูปแบบการประเมินการบริหารจัดการ
สหกรณ์เคหสถาน แบบมีส่วนร่วม

10. ค้นข้อมูลกับสู่ชุมชน

11. สรุปและจัดทำเป็นคู่มือหลักเกณฑ์ชี้วัด
การประเมินประสิทธิภาพการดำเนินงานของ
สหกรณ์เคหสถาน

ผลการวิจัย

สภาพการณ์ก่อนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ เกิดขึ้น

จากนโยบายการพัฒนาคลองใน
กรุงเทพมหานครเพื่อการป้องกันน้ำท่วม ของ คณะ
รักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ทำให้มีโครงการที่
จะก่อสร้างเขื่อนป้องกันน้ำท่วมในกรุงเทพฯ และ
ปริมณฑล รวมทั้งพัฒนาปรับปรุงที่อยู่อาศัยที่รูก้ำ
บริเวณริมคลองลาดพร้าว ซึ่งคลองลาดพร้าวนั้น มี
ความยาวทั้งหมด 31.9 กิโลเมตร เริ่มจากบริเวณ
อุโมงค์เขื่อนพระราม 9 เชื่อมกับคลองแสน
แสบ (เขตวังทองหลาง) มายังวัดลาดพร้าว-วัง
หิน-บางบัว (เขตจตุจักร)-คลองถนน (เขตดอน
เมือง) -สะพานใหม่ และคลองสอง (เขตสาย
ไหม) มี 50 ชุมชน รวม 7,069 ครัวเรือน มี
ประชากรเกือบ 30,000 คน

โครงการทั้งสองเป็นผลสืบเนื่องมาจาก
เหตุการณ์น้ำท่วมใหญ่ในปี 2554 หลังจากนั้นในปี
ต่อมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้หารือตามมติ
คณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2555 เห็นชอบ
การจัดการสิ่งปลูกสร้างรูก้ำลำน้สาธารณะ โดย
จะมีการก่อสร้างเขื่อนคอนกรีตตลอดแนวคลอง
สายหลัก คือคลองลาดพร้าว ความยาวทั้งสองฝั่ง
ประมาณ 45 กิโลเมตร เพื่อให้การระบายน้ำ
เป็นไปอย่างคล่องตัว แต่รัฐบาลในขณะนั้นยังไม่ได้
ดำเนินการ ต่อมาคณะรักษาความสงบแห่งชาติ
(คสช.) ได้เข้ามาบริหารบ้านเมือง หลังจากนั้นใน
วันที่ 3 มีนาคม 2558 พลเอกประยุทธ์ จันทร์
โอชา นายกรัฐมนตรี มีคำสั่งให้หน่วยงานที่
รับผิดชอบรับโครงการนี้ไปดำเนินการต่อ (ไทย
โพสต์, 2561)

สำหรับโครงการบ้านมั่นคงนั้น มีหน่วยงานที่
รับผิดชอบและมีความร่วมมือจากหลายภาคส่วน
เช่น กองทัพบก กรุงเทพมหานคร สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช.
กรมธนารักษ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์ การเคหะ
แห่งชาติ เป็นต้น ซึ่งการจัดโครงการนี้ นอกจากมี
วัตถุประสงค์เพื่อแก้ปัญหาการรูก้ำพื้นที่ริมคลอง
แล้ว ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อคืนคลองให้สาธารณะ
โดยใช้วิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อใช้ชุมชนมี
ทางเลือกที่เหมาะสมในการหาที่อยู่ใหม่ ซึ่งชุมชน
จะได้ประโยชน์ด้านสวัสดิการสิ่งแวดล้อม และ
สาธารณะจะได้ใช้ประโยชน์จากการใช้พื้นที่คลองใน
การระบายน้ำ การสัญจรทางน้ำ รวมทั้งมีเส้นทางริม
คลองที่สามารถใช้ประโยชน์เป็นทางจักรยานหรือทางวิ่ง
ออกกำลังกาย ซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิต ภูมิทัศน์
และสิ่งแวดล้อมให้ดงามน่าอยู่

การดำเนินการพัฒนาที่อยู่อาศัยริมคลองมี 3 รูปแบบ ได้แก่ 1. ก่อสร้างใหม่ในที่ดินเดิมโดยการขยับขึ้นจากคลองมาจัดระเบียบชุมชนใหม่ 2. ย้ายสร้างชุมชนใหม่ในที่ดินใหม่ ชุมชนดำเนินการซื้อ/เช่าที่ดินโดยสหกรณ์ 3. ย้ายไปอยู่พื้นที่ในโครงการของคณะแห่งชาติ เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทรสำหรับชุมชนที่เลือกการก่อสร้างใหม่ จะแนวทางในการดำเนินการคือ ให้บุคคลซึ่งได้ปลูกบ้านเรือนอยู่ในคลองขึ้นมายู่ด้านบกทั้งหมดและรื้อบ้านเรือนเดิมมาจัดสร้างบ้านใหม่ โดยกรมธนารักษ์จะให้นำที่ดินที่เหลือหรือพ้นจากแนวก่อสร้างเชื่อมมาให้ประชาชนเช่าในระยะยาวเป็นเวลา 30 ปี ในอัตราผ่อนปรน พร้อมทั้งยังมีข้อกำหนดให้รวมกลุ่มคนในชุมชน เพื่อร่วมกันบริหารจัดการในรูปแบบของสหกรณ์เคหสถานและเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ก่อนจะทำสัญญาเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ เพื่อให้การบริหารจัดการทั้งเรื่องการเช่าที่ดินและก่อสร้างบ้านเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ ซึ่งเมื่อมีการจัดระเบียบแล้วก็จะทำให้ประชาชนได้เช่าที่ดินอยู่อาศัยอย่างถูกต้องและมั่นคง ช่วยกันพัฒนาชุมชน บ้านเรือนและสภาพแวดล้อมให้น่าอยู่อาศัย เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งนี้ สำนักงานส่งเสริมสหกรณ์กรุงเทพมหานคร พื้นที่ 2 ในฐานะผู้รับผิดชอบเรื่องการส่งเสริมการรวมกลุ่มชาวบ้านและจัดตั้งเป็นสหกรณ์เคหสถาน ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปชี้แจงและให้คำปรึกษา โดยจะดำเนินการตามขั้นตอนของการจัดตั้งสหกรณ์ เริ่มจากอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่ชาวบ้านในชุมชนเกี่ยวกับหลักการและวิธีการสหกรณ์ รวมถึงแนวทางในการร่วมกันดำเนินธุรกิจหรือบริหารจัดการในชุมชน

ด้วยระบบสหกรณ์ และเมื่อคนในชุมชนเกิดความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์แล้ว ตัวแทนจะยื่นขอจดทะเบียนจัดตั้งเป็นสหกรณ์เคหสถาน โดยสหกรณ์จะทำหน้าที่จัดเก็บค่าเช่าที่ดินจากสมาชิกส่งให้กรมธนารักษ์ และจะจัดทำระบบบัญชีอย่างถูกต้อง (ฐานเศรษฐกิจ ,2561)

การมีส่วนร่วมและการยอมรับของสังคมเป้าหมาย

เนื่องด้วยการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการพัฒนาและคัดเลือกของการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถาน เพื่อใช้ในการประเมินการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว ดังนั้น ตัวชี้วัด เกณฑ์ และการประเมินประสิทธิภาพการบริหารจัดการจากตัวชี้วัดต่าง ๆ ที่คณะวิจัยได้สร้างขึ้นและถอดบทเรียนออกมาเป็นรูปแบบการประเมินนั้น จึงถูกนำมาพิจารณาทั้งในเชิงคุณภาพด้วยการนำไปให้ชุมชนเป้าหมายเป็นผู้ประเมินการใช้งาน พร้อมทั้งการนำไปประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อให้เหมาะสมตามหลักการการจัดการสหกรณ์ที่แท้จริง

ดังนั้น เพื่อให้โครงร่างเกณฑ์การประเมินของสหกรณ์ประสบผลสำเร็จอันจะเป็นประโยชน์ต่อมวลสมาชิก และบรรลุวัตถุประสงค์ในการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวแทนของสหกรณ์ควรได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์และเสนอแนะความเป็นไปได้ในการลงมือทำของแบบประเมินด้วย ซึ่งบุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการจัดการความเสี่ยงให้ลดลงได้นั้น คือ

สมาชิก ผู้เป็นทั้งเจ้าของสหกรณ์และผู้รับบริการจากสหกรณ์ การดำรงอยู่ของสหกรณ์

ขึ้นอยู่กับสมาชิกเป็นสำคัญ ดังนั้น สมาชิกในฐานะเจ้าของสหกรณ์สมาชิกจะต้องให้ความเห็นในการร่วมประเมินเกณฑ์ดังกล่าว โดยการเข้าร่วมประชุมกับทีมวิจัยเพื่อรับทราบผลการดำเนินงานกำหนดนโยบาย คัดเลือกตัวบ่งชี้ ตรวจสอบ และอนุมัติ ที่สำคัญสมาชิกจะต้องมีวินัยต่อตนเองในการนำแบบประเมินไปใช้ ในฐานะผู้ใช้บริการของสหกรณ์ หากสหกรณ์มีระบบการบริหารจัดการที่ได้มาตรฐาน จะเป็นผลให้สหกรณ์เองเกิดความโปร่งใส ได้สภาพคล่องทางการเงิน สามารถนำเงินไปชำระหนี้เงินกู้ได้ตามกำหนดสัญญา พร้อมกับมีเงินทุนสำหรับบริหารจัดการในสหกรณ์ได้อย่างเพียงพอด้วย เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่สมาชิกและท้ายที่สุดผลประโยชน์ที่ได้รับก็จะกลับคืนมาสู่สมาชิกหรือชุมชนสหกรณ์นั่นเอง อีกทั้งสมาชิกยังต้องยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำรงชีวิต พร้อมทั้งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของสหกรณ์ ซึ่งนับเป็นหัวใจหลักในการจัดโครงสร้างการประเมินครั้งนี้ด้วย

คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ ในฐานะของผู้บริหารสหกรณ์ จะต้องสร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนแนวทางในการบริหารงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ คณะกรรมการดำเนินการสหกรณ์ซึ่งสมาชิกเลือกขึ้นมาเป็นตัวแทนของตนในการบริหารงานของสหกรณ์ ต้องมีความรับผิดชอบในการบริหารจัดการ และดำเนินการทั้งปวงของสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งต่อสมาชิกและสหกรณ์ เพื่อให้เกิดความมั่นคงอย่างยั่งยืน ดังนั้น คณะกรรมการต้องปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่สมาชิก มี

คุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเสมอภาคในการให้บริการ ยินดีที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตรวจสอบการทำงานของกรรมการได้มากขึ้น ซึ่งรูปแบบการประเมินการบริหารจัดการในครั้งนี้ ถือได้ว่าเกี่ยวข้องกับคณะกรรมการดำเนินงานของสหกรณ์โดยตรง ที่จะต้องรับทราบ และเข้าใจในเกณฑ์และตัวบ่งชี้ในแต่ละข้อที่จะต้องนำมาพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของสหกรณ์ เพื่อให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานของสหกรณ์เคหสถานที่มีประสิทธิภาพและคุณภาพ พร้อมทั้งให้มีการติดตามประเมินผลการบริหารงานเป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง การสนับสนุนให้สหกรณ์มีระบบการควบคุมภายในที่ดีและเพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ รวมทั้งการสรรหาฝ่ายจัดการที่มีความรู้ความสามารถมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามระบบ และปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้คณะกรรมการต้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกตัวบ่งชี้ที่ใช้ในการประเมิน และสามารถกำหนดนโยบาย แผนงาน งบประมาณ ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการและหลักธรรมาภิบาล

เจ้าหน้าที่สหกรณ์ เจ้าหน้าที่สหกรณ์ถือเป็นตัวจักรสำคัญที่จะขับเคลื่อนให้การดำเนินงานของสหกรณ์เป็นไปอย่างราบรื่น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสหกรณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น สหกรณ์ควรได้มีการคัดเลือกบุคคลที่มีทักษะความรู้ ความสามารถและความชำนาญเข้ามาปฏิบัติหน้าที่ ให้เหมาะสมกับตำแหน่ง พร้อมทั้ง

กำหนดค่าตอบแทนและสวัสดิการต่างๆ เพื่อให้เจ้าหน้าที่มีขวัญและกำลังใจในการทำงาน และวางแผนในการพัฒนาเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มความสามารถ และทักษะในการทำงานเพิ่มมากขึ้น

กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น

การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น
การให้ข้อมูล โดยสมาชิกสหกรณ์การเข้าร่วมประชุมกับทีมวิจัยเพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน กำหนดนโยบาย คัดเลือกตัวบ่งชี้ ตรวจสอบ และอนุมัติ

ความรู้ความเชี่ยวชาญที่ใช้ในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น

1. ความรู้ความเชี่ยวชาญในเชิงวิชาการของผู้วิจัยที่ไดรวบรวมแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสหกรณ์ เช่น 4Ms แนวคิดการประเมินสหกรณ์ในรูปแบบต่างๆ บูรณาการกับการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ของผู้บริหารสหกรณ์จากการลงพื้นที่และสัมภาษณ์เชิงลึก

2. กระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการความรู้ เกิดขึ้นเมื่อนักวิจัยได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแล้ว ได้นำผลดังกล่าวประชุมร่วมกันกับคณะผู้วิจัยที่เกี่ยวข้องออกแบบรูปแบบการประเมินสหกรณ์เคสหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว และนำผลที่ได้กลับไปสอบถามยังตัวแทนสหกรณ์อีกครั้งเพื่อให้ตรงกับความต้องการและสามารถให้นำไปใช้ได้ อย่างเกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยผลจากการถอดบทเรียนร่วมกันทำให้เกิดแนวทางในการประเมินในแต่ละประเด็นของการบริหารจัดการ และในที่สุดได้นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการประเมินการ

บริหารจัดการของสหกรณ์เคสหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าวร่วมกัน

การคาดการณ์สิ่งที่จะตามมาหลังจากการเปลี่ยนแปลงได้เกิดขึ้นแล้ว

1) การเปลี่ยนแปลงที่คน: ผู้บริหารและสมาชิกสหกรณ์เคสหสถานมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นที่ความรู้ในการตรวจสอบการบริหารจัดการ ซึ่งคณะกรรมการต้องปฏิบัติงานด้วยการยึดหลักธรรมาภิบาล ความโปร่งใส ซื่อสัตย์สุจริต เป็นที่เชื่อถือศรัทธาแก่สมาชิก มีคุณธรรม มีความรับผิดชอบ มีความเสมอภาคในการให้บริการ ยินดีที่จะเปิดโอกาสให้สมาชิกได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และตรวจสอบการทำงานของกรรมการได้มากขึ้น

2) การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับวัสดุสิ่งของ: เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินและตัวชี้วัดต่างๆ ก็จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ (Material) ได้แก่ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์เครื่องใช้ทันสมัยและเพียงพอ สถานที่ทำงานมีการจัดเป็นระบบสถานที่ของสหกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวกมีมาตรฐาน

3) การเปลี่ยนแปลงที่เกี่ยวกับปัญหา: เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินและตัวชี้วัดต่างๆ ผู้บริหารสหกรณ์และสมาชิก จะมีการวางแผนมากขึ้น เช่น การจัดทำแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับนโยบายและทิศทางของสหกรณ์ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี เพื่อพัฒนาสหกรณ์ทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

4) การเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับกลุ่มคน: เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินและตัวชี้วัดต่างๆ

ผู้บริหารสหกรณ์และสมาชิกจะสามารถวางแผนในการบริหารจัดการเกี่ยวกับกลุ่มคน ทั้งการจ้างงาน บุคลากรเพิ่ม การพัฒนาบุคลากร เช่นการเข้าร่วมอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้บริหารสหกรณ์ รวมถึงการบริหารจัดการข้อร้องเรียนต่างๆ

5) การเปลี่ยนแปลงกลไกการจัดการ: เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินและตัวชี้วัดต่างๆ ผู้บริหารสหกรณ์และสมาชิก จะเกิดความตระหนักว่า การดำเนินงานสหกรณ์เคหสถานจะต้องมีระบบโครงสร้างการทำงาน ในการบริหารจัดการที่ชัดเจนมีการจัดทาระบบข้อมูลและสารสนเทศในการบริหารจัดการ และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของสหกรณ์เป็นระยะเพื่อสะท้อนผลการดำเนินงานของสหกรณ์

6) การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างบทบาทหน้าที่: เมื่อมีความรู้เกี่ยวกับการประเมินและตัวชี้วัดต่างๆ ผู้บริหารสหกรณ์และสมาชิก จะมีการการกำกับและติดตามดูแลกันเองในการดำเนินการของสหกรณ์โดยการประชุมที่มีประสิทธิภาพ มีการสลับบทบาทระหว่างผู้บริหารและสมาชิกที่จะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงานร่วมกัน การสื่อสารจะไม่เป็นในรูปแบบของการสื่อสารแบบสั่งการจากผู้บริหารอีกต่อไป แต่จะเป็นการสื่อสารเพื่อให้เกิดความร่วมมือกันระหว่างผู้บริหารกับสมาชิก เพื่อให้การดำเนินการสหกรณ์มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการติดตามและธำรงรักษาพัฒนาการที่เกิดขึ้นในคงอยู่ต่อไป

คณะนักวิจัยได้วางแผนต่อยอดงานวิจัย เพื่อเป็นแนวทางการติดตามและธำรงรักษาพัฒนาการ

ที่เกิดขึ้นในคงอยู่ โดยพัฒนาหัวข้อวิจัยที่เกี่ยวกับการติดตามผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการสหกรณ์ว่า เมื่อนำคู่มือการประเมินไปใช้แล้ว มีความเปลี่ยนแปลงในระยะแรก ระยะกลาง และระยะยาวอย่างไร เพื่อให้พิสูจน์ผลที่เกิดขึ้นหลังการนำรูปแบบการประเมินไปลงมือปฏิบัติจริง หากการพัฒนา รูปแบบการประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลองลาดพร้าว สามารถทำให้เกิดการบริหารจัดการสหกรณ์ที่ประสบความสำเร็จแล้วนั้น คณะผู้วิจัยเชื่อว่าสามารถนำไปใช้ประเมินสหกรณ์เคหสถานในชุมชนอื่นๆทั่วประเทศได้เช่นกัน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนารูปแบบการประเมินการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน ชุมชนริมคลองลาดพร้าว จากการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงเอกสาร และการลงพื้นที่ในการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มตัวอย่างทำให้ได้ผลการวิจัยในการสร้างแบบประเมินการบริหารงานสหกรณ์เคหสถานชุมชนริมคลอง มีการอบการพิจารณาแบ่งเป็น 2 ตอนหลัก ได้แก่ 1 พิจารณาตามหลักการบริหารจัดการ 4 M ประกอบด้วย การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Man) การบริหารจัดการงบประมาณ (Money) การบริหารจัดการทั่วไป (Management) และการบริหารจัดการวัสดุอุปกรณ์ (Material) รวม 12 องค์ประกอบ ตอนที่ 2 พิจารณาตามหลักกรรมมาภิบาล 10 ด้าน คือ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักความรับผิดชอบ หลักการกระจายอำนาจ/การมอบอำนาจ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลัก

นิติธรรม หลักความเสมอภาค และหลักจิตตารมณ์ และคุณธรรม รวมทั้งหมด 34 องค์ประกอบ ซึ่งมุ่งเน้นเครื่องมือชีวิตเป็นรูปธรรม สามารถวัดเป็นเชิงปริมาณ และมีข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงให้เห็นได้ชัดเจน เพื่อส่งเสริมให้สหกรณ์ชุมชนเคสหณมีระบบเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและเป็นแนวทางในการดำเนินงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด

สรุปคะแนนทั้งหมดในการประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ตอน 1) ตามหลักบริหาร 4 M ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ มีข้อความทั้งหมด 12 ข้อ คะแนนเต็ม 36 คะแนน 2) ตามหลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ มีข้อความทั้งหมด 34 ข้อ คะแนนเต็ม 102 คะแนน รวมคะแนนทั้งหมดเต็ม 138 คะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การบริหารจัดการแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ระดับดีมาก มีช่วงคะแนน 124-138 คะแนน
ระดับดี มีช่วงคะแนน 97-123 คะแนน
ระดับพอใช้ มีช่วงคะแนน 70-96 คะแนน
ระดับปรับปรุง มีช่วงคะแนน 56-69 คะแนน

อภิปรายผล

สหกรณ์เคสหณชุมชนริมคลองลาดพร้าว เป็นสถาบันที่มีกระบวนการทางสหกรณ์ ซึ่งมีจุดเด่นที่สำคัญคือเกิดจากการรวมกลุ่มกันของสมาชิกซึ่งมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน และกิจการที่ตั้งขึ้นดังกล่าวนี้ก็ไม่มีการผูกขาดจากคนใดหรือกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง หากแต่เป็นการทำงานร่วมกันและเป็นเจ้าของร่วมกันของสมาชิกทุกคน หลักการปฏิบัติที่ทางทีมวิจัยได้สร้างขึ้นโดยแบ่งการประเมินออกเป็นสองส่วน จึงมีความเหมาะสม เนื่องจากไม่มีหลักการที่ตึงเกินไป ซึ่งโดยมากเป็นการประเมิน

ที่นิยมใช้กับองค์กรทางธุรกิจที่แสวงหากำไร และไม่หย่อนเกินไปจนไม่สามารถใช้เป็นมาตรฐานในการสร้างและรักษาระบบการทำงานของสหกรณ์ให้ยังเป็นสถาบันที่ดำเนินการทางธุรกิจเพื่อสมาชิก

โดยในส่วนแรก ซึ่งเทียบเคียงกับหลักการบริหารตามทฤษฎี 4 Ms เหมาะสมกับการที่จะนำมาใช้เพื่อควบคุมให้การทำงานของสหกรณ์มีประสิทธิภาพเหมาะสม ในฐานะขององค์กรทางธุรกิจหนึ่ง ทั้งยังก่อให้เกิดความเป็นมาตรฐานที่ไม่เอนเอียงไปตามความต้องการของคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นความสำเร็จร่วมกันของชุมชนที่เป็นเจ้าของสหกรณ์ทั้งชุมชน ขณะที่ส่วนที่สองของแบบประเมิน ซึ่งให้ความสำคัญทางด้านการประเมินความมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล จะเป็นส่วนที่ทำให้การทำงานในสหกรณ์เป็นระเบียบเรียบร้อย บุคคลที่เป็นตัวแทนเกิดความรู้สึกทางนิติธรรมในการแก้ไขปัญหาโดยไม่มุ่งเอาแต่ผลประโยชน์ทางการค้าแต่เพียงด้านเดียว

ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินงานของสหกรณ์อันเกิดจากการประชุมที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมกันตามหลักประชาธิปไตย จะยิ่งช่วยให้สมาชิกเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของสหกรณ์อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อร่วมกันในการสร้างประโยชน์ให้แก่สังคม และชุมชนโดยการช่วยตนเองของสมาชิกและช่วยเหลือกันระหว่างสมาชิก หลักการทั้งสองที่นำมาเป็นแบบร่างในการสร้างรูปแบบการประเมินคุณภาพการจัดการของสหกรณ์ในครั้งนี้ ก็ล้วนแต่มีหลักการอยู่บนพื้นฐานของการทำงานร่วมกันอย่างมีความเท่าเทียมและช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างบุคคลากรในองค์กรทั้งสิ้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการวิจัยในครั้งนี้ คือโครงสร้างต้นแบบของแบบประเมินการบริหารจัดการสหกรณ์เคหสถาน ซึ่งนับได้ว่าเป็นนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์ที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตของคนในชุมชนและการดำเนินชีวิตอย่างมีคุณภาพของชุมชนโดยรวม นับเป็นการทำงานที่สอดคล้องกับแนวทางปฏิบัติหลักของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ซึ่งได้รับสนองพระบรมราชโบายในการทำนุบำรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนที่สถาบันนั้นตั้งอยู่เป็นสำคัญ หากผลของการวิจัยในครั้งนี้ซึ่งก็คือต้นแบบของรูปแบบการประเมินการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน สามารถนำไปใช้ในชุมชนอื่นนอกเหนือจากชุมชนริมคลองลาดพร้าว อันเป็นชุมชนหลักที่มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครรับผิดชอบดูแล ก็จะทำให้เป็นประโยชน์ต่อประเทศชาติในองค์กรวมมากขึ้น อย่างไรก็ตามแต่ละชุมชนนั้น มีความแตกต่างกันอย่างเป็นเอกเทศ

ต้นแบบใด ๆ ก็ตามไม่สามารถที่จะนำไปใช้ปฏิบัติให้กับทุกชุมชนและก่อให้เกิดผลลัพธ์เดียวกันได้ ดังนั้นการปรับปรุงหรือพัฒนารูปแบบของแบบประเมินนี้เพื่อนำไปใช้กับชุมชนอื่น จึงขึ้นอยู่กับความต้องการของสหกรณ์ในชุมชนอื่นเช่นกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

การพัฒนาองค์ความรู้ของตัวชี้วัดประสิทธิภาพการบริหารจัดการของสหกรณ์เคหสถาน ยังต้องการตัวบ่งชี้ในเชิงปริมาณในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งอาจทำขึ้นมาได้ด้วยวิธีการวิจัยในเชิงปริมาณ อาทิ การวิเคราะห์ ปัจจัย การวิเคราะห์เส้นทาง การวิเคราะห์ห่อภิมาณ เพื่อนำมาใช้สร้างเป็นทฤษฎีหลักของตัวชี้วัดประสิทธิภาพการดำเนินงานของสหกรณ์เคหสถานต่อไปในอนาคต หรือนำมาใช้ร่วมกับตัวบ่งชี้และโครงสร้างการประเมินที่ทางทีมวิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาจากวิธีการเชิงคุณภาพในครั้งนี้

บรรณานุกรม

- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2542). *การสหกรณ์ในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: กองวิชาการ กรมส่งเสริมสหกรณ์
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2544). *อุดมการณ์ หลักการ และวิธีการสหกรณ์*. ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2547). *การสหกรณ์ในประเทศไทย*. ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2550). *คุณลักษณะและคุณประโยชน์ของสหกรณ์*. ส่วนเผยแพร่และประชาสัมพันธ์.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2557). *ชุดฝึกอบรม เรื่อง อุดมการณ์ หลักการ วิธีการ และคุณค่าของสหกรณ์*. ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กรมส่งเสริมสหกรณ์. (2560). [ออนไลน์]. <http://www.cpd.go.th/cpdth2560/index.php/component/k2/item/185>. วันที่ค้นข้อมูล: 31 พฤษภาคม 2561.
- ดาวพระศุภร์ ทองกลิ่นและคณะ (2558) *การจัดการความรู้ การจัดทำบัญชีกองทุนเมือง ชุมชนบางบัว เขตบางเขน เพื่อบริหารจัดการเงินกองทุนเมืองให้มีประสิทธิภาพ*. รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยเกริก. กรุงเทพฯ
- ไตรรัตน์ จงจิตร.(2546). “การบริหาร-นักบริหาร”. *รัฐสภาสาร*. 51(5) : 127-135. พฤษภาคม.
- ณัด เดชทรัพย์. (2550). *การบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนตำบลไทยชนะศึก อำเภอทุ่งเสลี่ยม จังหวัดสุโขทัย ตามหลักธรรมาภิบาล*. (ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาประชาคมเมืองและชนบท. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์).
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). *กลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ*. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). *ธรรมนูญแห่งชาตินิติศาสตร์กฎหมายประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สายธาร.
- นรินทร์ สุกุลกลานวัฒน์, ฉวีวรรณ เเด่นไพบุลย์ และทะนงศักดิ์ วิกุล. (2559). *การพัฒนาสหกรณ์เคหการ*. รายงานการวิจัย ศูนย์วิชาการที่อยู่อาศัย การเคหะแห่งชาติ.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล (good governance) ในสังคมไทย*. รายงานการวิจัย กรุงเทพฯ : วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- ประพันธ์ เสวตนันท์. (2543). *ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์มหภาค*. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543.
- ประสพชัย พสุนนท์ และ สุดา ตระการเถลิงศักดิ์ (2557). *การจัดกลุ่มสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเพชรบุรี ด้วยการวิเคราะห์ปัจจัยประสิทธิภาพด้วยวิธีตามตัวแบบ WPF-BCC จากวิธีการ DEA*.บทความวิจัย *วารสารวิทยาการจัดการ* ปีที่ 31 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2557.
- ปรีชา คัมภีรปกรณ์. (2540). *การวางแผนด้านบุคลากร*. นนทบุรี : บัณฑิตวิทยาลัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- พระราชบัญญัติสหกรณ์พุทธศักราช 2542. (2542, 12 เมษายน). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116 ตอน 30 ก. หน้า 1-36.

- ภูติศ กุณธิ์พลย์. (2552). *การวิเคราะห์กระบวนการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง : กรณีศึกษาชุมชนพัฒนาบ่อนไก่ กรุงเทพมหานคร*. (สารนิพนธ์ หลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร).
- ศักขาย อินโชนานนท์. (2553). *การศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ในปัจจุบันกับเจตนารมณ์ตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง*. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ศักขาย อินโชนานนท์และคณะ. (2557). *การนำเกณฑ์การวัดพื้นฐานความเป็นสหกรณ์ไปสู่การปฏิบัติ*. กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2545). *องค์การและการจัดการ*. กรุงเทพฯ : ธรรมสาร.
- สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (สปร.). (2553) *คู่มือการปฏิบัติงานโครงการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารจัดการธุรกิจสหกรณ์ ปีงบประมาณ 2552*. กรุงเทพฯ
- สมคิด บางโม. (2545). *องค์การและการจัดการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: วิทย์พัฒนา.
- สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์. (2553). *คำแนะนำการจัดระดับมาตรฐานสหกรณ์ ประจำปี 2553*. กลุ่มวิจัยและพัฒนาสหกรณ์ สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ
- สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์. (2553). *คู่มือการคัดเลือกสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกรดีเด่นแห่งชาติประจำปี 2553*. สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ
- สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์. (2553). *คำแนะนำการปฏิบัติงาน กิจกรรมหลัก สร้างคุณค่าสหกรณ์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2554*. สำนักจัดตั้งและส่งเสริมสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- สำนักพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์. 2552 *คู่มือธรรมาภิบาลสหกรณ์*. กลุ่มวิเคราะห์โครงสร้างและการจัดองค์กร สำนักพัฒนาระบบการบริหารจัดการสหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์, กรุงเทพฯ.
- อาบ นคะจิต. (2547). *เศรษฐศาสตร์สหกรณ์ว่าด้วยการตลาดสหกรณ์ขั้นสูง*. เอกสารประกอบการสอน ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- Dubrin, A. J., & Ireland, R. D. (1993). *Management and organization* (2nd ed.). Ohio: South Western Publishing Company.